

6. Гибридная война – Режим доступа к статье: [http://ru.wikipedia.org/wiki/Гибридная война](http://ru.wikipedia.org/wiki/Гибридная_война)
7. Ассиметричная война – Режим доступа к статье: [https://ru.wikipedia.org/wiki/ Ассиметричная война](https://ru.wikipedia.org/wiki/Ассиметричная_война)
8. Подробнее: Глазунов В.В. Олигархические трансформации : монография / В.В. Глазунов. – Запорожье : КПУ, 2011. – 363 с.
9. Матвиенко Н: В зоне АТО идет клановая борьба. – Режим доступа к статье: <http://inpress.ua/ru/politics/38168-nina-matvienko-v-zone-ato-idet-klanovaya-borba-video>
10. Коломойский признался в тройном гражданстве. – Режим доступа к статье: http://gazeta.ua/ru/articles/politics/_kolomojskij-priznalsya-v-trojnom-grazhdanstve/584512
11. Дацюк С. Стратегия победы Украины в войне с Россией. – Режим доступа к статье: <http://hvylya.net/analytics/geopolitics/strategiya-pobedyi-ukrainyi-v-voyne-s-rossiey.html>

SUMMARY

This article is devoted to the phenomenon of hybrid war. Based on the fact that the military actions can be represented as the particular process, it is proposed to analyze the phenomenon on the technological approach. In addition, the study of the phenomenon does not occur within the traditional "democratic paradigm", and based on the assertion that in modern Ukraine the model of social and political order with an oligarchs in the center was formed. All state institutions and segments of civil society are in a tough financial and economic dependence from the social group of oligarchs.

The goals, objectives, principles, directions, forms, methods and techniques of conducting hybrid warfare are discussed. The general and the particular to the phenomena of the conventional war and the hybrid war is determined. Focuses on the complex nature of the phenomenon, its layered structure. In this connection, emphasizes the fact that the main actors of the war at different levels perform different roles, which is fixed by experts who analyze the situation. In particular, Ukraine can be considered as the subject of a hybrid war at the regional level, but it also becomes the purpose and the object as to the subjects of higher geopolitical level.

In general, the phenomenon of hybrid war characterized by a lack of principles in building of the technological process. In the specific case of Ukraine, the lack of clear principles in the organization of the process dictated by economic interests of oligarchic clans that joined the struggle for the redistribution model in securing ownership of tools and means of production. Other elements of the process of the hybrid war are serve the implementation of the corporate interests of the oligarchs.

In addition, the Ukrainian oligarchic structures are the link, the conductor for the interests of oligarchic structures of higher global level. The main tool in this struggle is the information - the main resource of the era, on which the oligarchs try to win a monopoly. Thus, we can talk about the oligarchic discourse of the hybrid war in Ukraine, as invariably present oligarchic component in all its elements.

В.О. СКВОРЕЦЬ

УКРАЇНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО: ДО ТА ПІСЛЯ ЄВРОМАЙДАНУ

Проблема дослідження стану сучасного українського суспільства постає як визначальний чинник оптимізації всієї системи управління тими процесами, що відбуваються в ньому, тобто як основна передумова проведення системних реформ. При цьому слід зазначити, що ґрунтовних досліджень, які розглядають українське суспільство як цілісний соціальний організм та аналізують основні тенденції його розвитку, не так вже й багато. До таких досліджень відносяться твори В.П. Беха, В.М. Гейця, В.Г. Кременя, М.А. Павловського, М.І. Сенченка, О.С. Шнипка, М.О. Шульги та деякі інші публікації. До аналізу цієї проблеми долучився і автор цієї статті, досліджуючи феномен життєустрою народу [8].

В умовах динамічних змін в українському суспільстві постає все більше проблем із пошуком надійних методологічних засад дослідження основних змін і тенденцій його розвитку. Більшість вітчизняних суспільствознавців визнають системну кризу як визначальну рису розвитку українського суспільства періоду незалежності. Автором цієї статті було обґрунтовано концепцію життєустрою народу як основи моделювання соціального організму країни. Як засвідчують події останнього року, пов'язані із крутим зламом в житті України, методологія життєустрою народу не лише не поступилася конкуруючим методологічним засобам, але й набуває ще більшої актуальності, адже

спирається на уявлення про механізми відтворення соціального організму країни. Нагадаємо, що життєустрій народу – це поняття, що позначає історично утворений порядок взаємозв'язку людини, природи і суспільства, що забезпечує інтеграцію суб'єктів життєдіяльності в певний соціальний організм країни і відтворення останнього як органічної цілісності, яка ґрунтується на процесах відтворення людини, економічної системи, соціальної структури, політичної системи, техносфери, соціокультурної сфери та способу життя соціальних суб'єктів.

Аналіз основних відтворювальних процесів, що складають життєустрій народу, засвідчує, що в період з 1991 р. по 2012 р. в українському суспільстві відбувалися процеси, які мали викликати у відповідальних державних діячів не лише глибоке занепокоєння, але й пошук шляхів нейтралізації та подолання негативних тенденцій в житті соціального організму України. Зокрема, процес відтворення людини в Україні характеризувався різким скороченням населення. З 1 січня 1993 р., коли населення України досягло максимуму і становило 52,2 млн. осіб, воно знизлося на середину 2013 р. до менш як 45,5 млн. осіб, тобто майже на 13 %. Відтворення виробництва характеризується рівнем валового внутрішнього продукту. Ю.В. Макогон зазначає, що в 2008 році ВВП України становив тільки 74,1 %, а у 2009-му – 62,9 % від показників 1990 р. Відтворення соціальної структури засвідчує різку зміну соціального здоров'я українського суспільства. Україні від УРСР дісталася соціальна структура, що мала в основі людей середнього достатку, тобто тих, хто на Заході позначається як «середній клас». Із 1988 до 2001 р. чисельність нижчих прошарків зросла від 5,7% до 88,2%, середніх скоротилася з 75,0% до 9,8%, вищих – з 19,3% до 2%. Нині ж в Україні «соціальна структура наближена радше до латиноамериканських або африканських, ніж до європейських взірців» (Е. Лібанова). Щодо політичної системи України, то вона відтворюється за моделлю, в якій влада є товаром, що привело до повного відчуження трудящих верств від влади. Криза техносфери сучасної України виявляється не лише в екологічних проблемах багатьох регіонів, але й у дуже низьких темпах модернізації промисловості, сільського господарства, транспорту, житлового фонду, соціальної інфраструктури тощо.

Оцінюючи зміну стану металофонду України, Т. Іванова зазначає, що цей показник, по-перше, вкрай низький, а по-друге, стабільно падає: якщо в 1992 р. кожен українець умовно спожив 646 кг сталі, то в 2013 році – 166 кг. І це при тому, що вітчизняна інфраструктура та економіка як ніколи мають потребу в зростанні металоспоживання. «В результаті ми маємо дві проблеми: продовження скорочення накопиченого металофонду та збільшення ступеня зношеності майже по всій його структурі, що свідчить про початок деіндустріалізації країни» – говорить В. Власюк, уточнюючи, що середній показник зношеності по Україні складає близько 70 %. Це свідчить про деградацію країни, адже зносились не лише індустріальні та інфраструктурні об'єкти і активи, але й будинки українців [4].

Відтворення соціокультурної сфери та способу життя громадян України відбувалося під впливом названих процесів, а тому й не дивно, що на зміну консолідованому прийшло розколоте суспільство із величезними культурними і ментальними відмінностями регіонів. Отже, в 1991р. – 2013 р. в українському суспільстві домінували негативні тенденції в основних процесів, що відтворюють соціальний організм країни, а належного реагування державної влади та громадськості на деградацію не було. Наведена оцінка змін життєустрою українського народу виділяє ті процеси, наслідки яких дали підстави для того, щоб у Звіті комісії ООН з питань демографічного розвитку визнати український народ «вимираючою нацією» (2001 р.). Розглянемо основні фактори, що змінили життєустрій українського народу в період незалежного розвитку України ще до початку Євромайдану.

Визначальним чинником, що змінив життєустрій українського народу були *неоліберальні ринкові реформи, які ігнорували національні потреби та інтереси українського народу*, а тому мали антинародний і антисоціальний характер. Цю оцінку проекту неоліберальних реформ, що здійснювалися в Україні, визначено в фундаментальній праці вітчизняних фахівців «Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави: національна доповідь» [9]. В доповіді розкриваються природа і сутність механізму реалізації проекту: «неоліберальна стратегія соціально-економічної трансформації українського суспільства не була самостійним витвором владного співтовариства України, це були дії за вказівками прокапіталістичних сил, але воно погодилося на цей шлях «входження до світового співтовариства цивілізованих країн», оскільки він відкривав йому можливість надзвичайно швидкого збагачення навіть ціною добре прогнозованої та скерованої соціальної катастрофи. Проголошення безальтернативності обраного курсу доповнювалося ідеологічним маскуванням його сутності та дійсних цілей. Проголошувалося, що розбудова «вільної ринкової економіки» – це шлях до економічного зростання, а через нього й до вирішення більшості

соціальних проблем, шлях до соціально орієнтованої економіки. Тобто, проголошувалося досягнення такого результату, до якого неоліберальні реформи принципово не могли привести» [9, с. 655-657]. Ще в 1990 р. майже ніхто з науковців не застерігав про наявність в Україні загроз і передумов перетворення українського народу на «вимираючу націю». Такою передумовою стали неоліберальні реформи в Україні.

Другим визначальним чинником зміни життєустрою українського народу стала *зміна моделі управління суспільством*, точніше перехід від державного управління, побудованого на плануванні всіх процесів соціально-економічного розвитку, до управління, що засноване на моделі ліберальної держави, яка не втручається в економіку (захищає права власників і виконує роль «нічного охоронця»), а основним методом управління замість наукового обґрунтування утвердилося маніпулювання суспільною свідомістю широких народних мас.

У сучасній Україні роль основного регулятора суспільних відносин перейшла від абсолютизму держави (планування) до абсолютизму ринку. За оцінкою В.М. Гейця, зміст суспільно-політичних змін в Україні постає як рух від абсолютизму держави до абсолютизму ринку. Оскільки кінець ХХ ст. у глобальному масштабі позначився успіхами країн з ринковою економікою, то вся сукупність ключових рішень у визначенні подальшого шляху розвитку пов'язувалася виключно з вільним ринком, який в умовах переходу від соціалізму до капіталізму став своєрідністю абсолютизму, який лібералізував усі сфери суспільного життя і особливо відносини між державою і бізнесом. Багато в чому нелегальні, непрозорі, часто злочинні ринкові відносини між державою і бізнесом стали основою магістрального шляху абсолютизації ринку, якому дозволено все. Хоча декларувалося, що Україна прагне стати країною з цивілізованою ринковою економікою і досягнути результату, який став би основоположною моделлю життя, по суті, попередня модель абсолютизму держави в Україні рухалась до абсолютизму ринку [2, с. 342]. Саме утвердження абсолютизму ринку як моделі ліберальної держави створило соціально-економічне і соціокультурне підґрунтя тотальної корумпованості державного апарату і формування олігархічної влади. Політична воля олігархів у суспільно-політичному житті України стала визначальною. А. Юхимчук точно визначив роль олігархії в сучасній Україні: «За волею олігархів в Україні призначались вибори, обирались «народні» обранці, Президенти, урядовці, за їх ресурсом підтримувались передвиборчі піар-кампанії як провладних, так і опозиційних сил» [10, с. 6]. Отже, саме на олігархаті, який визначає політичний курс країни має лежати вся відповідальність за те, що відбувається в Україні.

Третім визначальним чинником зміни життєустрою українського народу, на нашу думку, є *перевага зовнішнього впливу на управління суспільством над внутрішнім впливом*. По-перше, процес глобалізації світової економіки в її теперішньому вигляді спрямований на встановлення з боку глобалізаційних центрів (США та провідних держав світу в союзі з міжнародними організаціями і транснаціональними корпораціями) контролю над природними та людськими ресурсами решти країн світу, тобто периферії глобалізованого світу. По-друге, прагнення української правлячої та бізнесової верхівки (української олігархії) інтегруватися у світову олігархію зумовлює ігнорування національних інтересів українського народу протягом усього періоду незалежності. По-третє, визнаним наслідком цих обставин постає деіндустріалізація України, втрата нею статусу держави, що створює високі технології, набуття нею статусу сировинного придатка Заходу, перетворення на частину периферії глобалізованого світу.

Вітчизняні економісти зазначають, що бути периферією – означає бути включеним до світових виробничо-вартісних ланцюгів як джерело сировини, дешевої робочої сили та місце зосередження низькотехнологічних екологічно шкідливих галузей виробництва, що виробляють продукти з низькою доданою вартістю. Тому країни периферії не мають можливості акумулювати достатньо ресурсів для забезпечення потреб власного розвитку, постійно відчувають нестачу капіталів і залежать від світових центрів накопичення капіталу. Україна, як будь-яка країна периферії капіталістичного світу, збагачує центри за рахунок надання їм дешевої робочої сили, дешевих товарів і вивозу капіталу іноземними підприємцями, переведенню в офшорні зони капіталів українських олігархів, а також через механізм обслуговування зовнішнього боргу. Борг перед міжнародними фінансовими інститутами зростає внаслідок постійного знекровлення економіки і нестачі ресурсів в результаті діяльності коаліції місцевих правлячих класів та транснаціонального капіталу. Периферізація українського суспільства є наслідком включення його до світової системи на засадах Вашингтонського консенсусу. Неоліберальні реформи (приватизація, лібералізація фінансів і торгівлі, дерегуляція економіки) мали відкрити транснаціональному капіталу нові, до того закриті для нього сфери діяльності, і вбудувати так звані країни з перехідною економікою в світову капіталістичну систему на позиції експлуатованої периферії [9, с. 655-656].

Четвертим важливим чинником зміни життєустрою українського народу є *домінування інтересів корпоратократії над національними інтересами народу*.

Українські олігархи вивозять величезні фінансові ресурси в офшорні зони, замість того, щоб вкладати їх в модернізацію економіки України. За оцінками експертів, Україна знаходиться на дев'ятому місці за обсягом вивозу капіталу з країни. Неурядова організація Tax Justice Network обнародувала дослідження *The Price of Offshore Revisited*, згідно якого протягом 21 року незалежності з України було вивезено \$167 млрд. Ця сума перевищує обсяг ВВП за 2011 рік (\$165,2 млрд.), крім того вона більш як удвічі перевищує обсяг державного боргу на кінець червня 2011 року – \$60 млрд. «Виведення в офшори \$167 млрд. протягом 21 року означає, що кожного року з української економіки виводилося по \$8 млрд. Це цілком правдоподібні розрахунки», – визнає директор Інституту економіки та прогнозування НАН України В. Геєць. За його словами, частина цих коштів повернулася назад у вигляді іноземних інвестицій та кредитів, а також фінансування виборчих проектів [7].

Вивезення олігархами капіталів в офшори не лише позбавляє українське суспільство ресурсів, необхідних для модернізації країни, але й підпорядковує самих українських олігархів владі світової олігархії. Науковцями визнається залежність сучасної України не лише від імпорту енергоносіїв з Росії, але й фінансова залежність від міжнародних фінансових організацій. Небезпечною є залежність українських олігархів від світової олігархії, яка постає фактором впливу на політику України. Одним із основних засобів впливу на політичний курс України є офіційно не визнаний, але реально існуючий, інститут іноземних радників. Про негативну роль іноземних радників у формуванні політичного курсу України згадують такі науковці як О. Білорус, В. Геєць, М. Павловський, Ю. Пахомов, М. Сенченко та ін. Відомо, що теорії, втілювані іноземними радниками в політичну практику України, відповідають інтересам ТНК, глобальних центрів, але аж ніяк національним інтересам українського народу.

П'ятим визначальним чинником зміни життєустрою українського народу є *руйнування традиційних соціальних зв'язків, що міцно пов'язували суспільні класи, соціальні групи та прошарки багатонаціонального і багатоконфесійного українського суспільства в єдиний соціальний організм країни*.

Унікальність українського суспільства як соціального організму полягає в тому, що в ньому органічно поєднувалися такі дуже відмінні за ментальністю, культурою та формами життєдіяльності регіони як Подніпров'я і Галиччина, Донбас і Поділля, Крим і Слобожанщина. Вони взаємодоповнюють один одного та породжують стимули і потреби розвитку кожного з них як складових об'єктів єдиного соціального організму України.

Регіональні еліти України формувалися в умовах домінування процесів, що руйнували традиційні соціальні зв'язки, що пов'язували соціальні суб'єкти в соціальний організм країни. На жаль, вітчизняні реформатори у своїх діях зовсім не спиралися на досягнення науки про умови та способи збереження народу, про умови успіху модернізації суспільства.

Враховуючи обставину, що українські реформатори не в міру захопилися переформатуванням українського суспільства, треба їх застерегти, що для збереження України як цілісного соціального організму нам конче необхідно прислухатися до висновків фахівців про роль традицій у збереженні народу.

Відомий дослідник С.Г. Кара-Мурза обґрунтував провідну роль традицій у збереженні народу та загрози від їх руйнування для соціального організму країни. «Значення *традиції* як незмінної умови збереження народу доводили антропологи самих різних шкіл і напрямів. Можна сказати, що вони вивели «загальний закон» етнології. Він проголошує: «Традиція є формою колективної адаптації народу до середовища проживання. Знищить традицію, і ви позбавите соціальний організм його захисного покриття та приречите його на повільний, невідворотний процес вмирання». Звідси, до речі, виводиться загальне правило *знищення народів*: хочеш стерти з лиця землі народ – знайди спосіб підриву його традицій. Таким чином, масове вторгнення нововведень, що руйнують традицію, створює загрозу для існування народу. Інерція культури, збереження традицій, яке часто видається ознакою відсталості, є вироблений історичним досвідом спосіб зберегти життєздатність народу. Спосіб цей зазвичай неусвідомлений, і його легко висміяти і опорочити. Збереження традицій та недопущення тотальних перебудов – запорука збереження народу. Зміна усталених порядків – завжди хворобливий процес, але коли панівні політичні сили починають ламати всю систему життєустрою, це створює обстановку «загибелі богів» і завдає народу настільки тяжкої травми, що його збереження ставиться під питання» [5, с. 93].

Традиції життєустрою народу постають як ретрансльовані від покоління до покоління стійкі, повторювані, загальноприйнятні соціальні форми і способи життєдіяльності людей, що історично утворилися як наслідок життєдіяльності соціального організму країни, пройшли випробування і відбір суспільно-історичною практикою, отримали логічне обґрунтування і є необхідними для самовідтворення цього організму. Серед традицій життєустрою українського народу виділяються: уявлення про державу як про захисника від зовнішніх ворогів; традиції патерналістського відношення держави до громадян; традиції організації життя суспільства на засадах колективізму; традиції планомірного розвитку суспільних відносин в радянський період; традиції єднання державної влади і народу у вирішенні загальнонаціональних проблем.

Отже, курс неоліберальних ринкових реформ, що проводився правлячими колами України, зумовив перехід від абсолютизму держави до абсолютизму вільного ринку, призвів до утвердження влади олігархії і тотальної корупції, до підпорядкування української олігархії світовій, обернувся для українського суспільства соціальною і гуманітарною катастрофою, перетворив наш народ на вимираючу націю. А. Юхимчук зазначає, що «понад 20 років у державотворчих процесах, на превеликий жаль, домінують вектори, які спрацьовують не на розвиток чи процвітання держави, а на формування української олігархії, якій за природою, суттю і поведінкою немає аналогів у світі» [10, с. 6].

Щоб оцінити сутність і характер тих змін, що відбуваються в Україні після Євромайдану, необхідно визначити нові явища та процеси в суспільному житті України та їх вплив на життєустрій народу.

Євромайдан як суспільно-політичний рух добився повалення політичного режиму В. Януковича і переходу влади до політичних сил, які орієнтуються на інтеграцію України в Європейський Союз та євроатлантичні структури, але ці сили не мали переважної підтримки серед населення Криму і Донбасу. І цей політичний чинник правлячими колами України був проігнорований.

Призначений «за волею Євромайдану» уряд основні зусилля спрямував на проведення антитерористичної операції в Донбасі, але не пройшло й півроку і виявилось, що в Україні недостатньо сил, щоб подавити сепаратистів, які заручилися підтримкою Росії.

Новобраний Президент України П.О. Порошенко запропонував програму «Стратегія реформ – 2020». Мало хто з українських політиків усвідомлює зміст того реального відношення до самого поняття «реформи», яке сформувалося у значній частини громадян. Коли простий громадянин України, який не втратив здатності мислити, чує декларацію про наступну реформу, то він задумується: а що цього разу в мене заберуть, а чого ще цією реформою мене збираються позбавити? Так було з реформами в освіті, коли замість фінансованої державою і доступної для всіх освіти, отримали освіту значно гіршої якості та доступної не для всіх, бо вона значною мірою стала платною. Те ж саме було із реформою системи охорони здоров'я, послуги якої перестали бути доступними для значної частини громадян. Такою ж була і пенсійна реформа, яка збільшила як страховий стаж, необхідний для набуття права на пенсію, так і вік виходу на пенсію жінок. Тому мислячі громадяни України сприймають кожен реформу як черговий лохотрон з боку правлячих кіл України.

Щоб отримати кредити, уряд А. Яценюка змушений був піти на співпрацю з МВФ, беззаперечно виконуючи всі його вимоги, що погіршують умови життя громадян. Визнаючи, що за критерієм Світового банку до категорії бідних в Україні треба віднести майже 70 % населення, Голова ФПУ Г. Осовий зазначає: «Із прикрістю доводиться констатувати, що уряд продовжує практику попередньої влади, яка приймала кулуарні рішення з найбільш суспільно чутливих питань. Утаємниченість переговорів з МВФ і безпечальність виконання його вимог, непрозорість формування бюджету країни на 2015 рік, невиконання зобов'язань уряду за діючою Генеральною угодою не дають підстав говорити про нього як про відповідального соціального партнера. Не додають оптимізму й урядові прогнози щодо стану економіки і подальшого заморожування реальних трудових доходів у 2016-2017 роках. Такі прогнози ніяк не відповідають завданням, визначеним Президентом у Стратегії-2020 щодо подвоєння національного доходу на душу населення» [3].

Якщо ж оцінювати політику «революційного» уряду з позиції потреб та інтересів пересічного громадянина, то не існує підстав для того, щоб визнати її спрямованою на подолання статусу українського народу як «вимираючої нації». По-перше, курс гривні відносно долара різко знизився. На 14 листопада 2014 р. курс продажу долара переступив планку в 16 гривень. Зниження курсу гривни з 8 до 16 гривень за долар супроводжується падінням рівня життя громадян. Ціни і тарифи на товари і послуги зросли відповідно до зростання вартості долара, а соціальні програми, зарплати і

пенсії було заморожено. Пенсіонери з пенсією в 1200 грн. у 2013 р. мали доход у 150 \$, а нині – менше 80 \$.

В умовах воєнного протистояння українських патріотів і проросійських сепаратистів громадяни України проявляють терпіння щодо погіршення умов життя, але це терпіння не є безмежним. Чеський політолог професор О. Крейчі прогнозує цієї зими значну ескалацію соціальних проблем в Україні. Зараз Україна рухається до третього Майдану, який не буде Євромайданом. Це буде соціальний Майдан. Цю загрозу він пояснює тим, що соціальна диференціація, внаслідок так званої постсоціалістичної трансформації, має ще більш потворні форми, ніж у Чехії. Майнові відмінності неймовірні, бідність нижчих верств – критична [6]. Г. Осовий зазначає, що в умовах проведення антитерористичної операції ноша витрат на зміцнення обороноздатності України покладається, перш за все, на людей праці, відбувається наступ на їхні трудові і соціальні права. Вони справедливо ставлять питання: чи хоча б такі самі рівнозначні жертви несуть власники підприємств та олігархи? Бо тільки один факт вивезення ними з України з початку року 9 мільярдів доларів США капіталу свідчить явно не про українську і державницьку позицію. Тоді як інвестиції у вітчизняне виробництво – у п'ять разів менші [3].

Втрата Криму і сепаратизм Донбасу означають звуження ресурсної бази розвитку українського суспільства. Загроза втрати цілісності країни змусила керівництво держави зробити державне замовлення підприємствам військово-промислового комплексу, чого не було протягом всього періоду незалежності. Стало зрозумілим, що ліберальна політика є згубною. Якщо Україна збирається зберегти себе як держава, то необхідно вкладати кошти у розвиток вітчизняного ВПК. Курс подальшої приватизації стратегічних підприємств теж є згубним. Держава повинна стати не лише регулятором ринку, але й потужним суб'єктом ринкових відносин, ефективним власником основних стратегічних підприємств, які забезпечують обороноздатність і національну безпеку, створюють ресурси, необхідні для вирішення загальнонаціональних проблем. Основою реалізації такого курсу є досягнення вітчизняної науки, а не поради іноземних радників.

В червні 2014р. при Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України створено Економічну раду, до якої ввійшли 5 іноземних радників – відомих економістів. Серед них: Каха Бенукідзе, Олег Гаврилишин, Василь Калимон, Андерс Ослунд і Дарон Асемоглу. Двоє з них (О. Гаврилишин і А. Ослунд) вже були радниками в Україні в 90-х р.р., допомагали проводити реформи. «Всі ці громадські ради – це просто клуб любителів поговорити, – вважає економіст Олександр Охріменко. – Біда в тому, що найчастіше ці радники або взагалі не знають наших проблем, або знають їх лише за чутками. Якщо дійсно потрібні реальні поради, то потрібно такі експертні ради формувати з українських бізнесменів, які знають нашу економіку на практиці і знають усі її реальні проблеми. Тільки вони зможуть підказати правильні рішення. А зарубіжні радники були при Януковичі, Ющенко і навіть при Кучмі, але результатів їх порад не видно. Не можна жити чужим розумом, якщо свого немає» [1]. Ось коментар Д.Ковтуненко до статті: «Это не консультанты! Это так называемые «экономические убийцы»! Об этом даже книга написана – «Исповедь экономического убийцы» Дж. Перкинс» [1].

На жаль, Євромайдан не послабив владу олігархії в Україні, коригування моделі управління суспільством в бік посилення присутності впливу держави в економічному житті розглядається теперішніми лідерами як вимушений крок, а не як стратегічна мета. Через олігархів ресурси України продовжують втечу в офшори, а у вироблені політичного курсу створений Євромайданом уряд чи не провідну роль відводить іноземним радникам. За цих умов, життя більшості громадян погіршується, а ігнорування традицій життєстрою українського народу не лише не сприяє консолідації суспільства, але й посилює процеси дезінтеграції в Україні. Напрацювання ж вітчизняних суспільствознавців, як і раніше, ігноруються, хоча використання ресурсу вітчизняної науки породжує адаптовані до національних умов соціальні й гуманітарні технології як важливу передумову виходу українського суспільства із системної кризи.

Зміцнити становище України можна лише вдосконаленням життєстрою народу, використовуючи цей підхід як універсальну соціальну технологію, що забезпечує збереження і зміцнення соціального організму України.

Перспектива подальшого дослідження проблеми збереження українського народу вбачається в соціально-філософському аналізі характеру впливу діючих соціальних та гуманітарних технологій на стан соціального організму України.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Гаценко А., Зачем Порошенко окружает себя иностранными советниками / А. Гаценко, Н. Мичковская // Комсомольская правда в Украине. – [електронний ресурс]. – режим доступу: <http://kr.ua/economics/455413-zachem-poroshenko-okruzhayet-sebia-ynostrannymy-sovetnykamy>
2. Геец В.М. Развитие и кризисы в Украине – противоречия трансформации / В.М. Геец // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: збірник наукових праць. – 2009. – Випуск 15. – С. 341-348.
3. Григорій Осовий: «Профспілки вимагають від влади поважати права простих громадян» / Бесіду вів Олексій Петруня // Голос України, 16 жовтня 2014 р. – № 199 (5949). – С. 11.
4. Иванова Т. Украина возвращается в каменный век. Стране не хватает металла. – [електронний ресурс]. – режим доступу: http://www.ukrudprom.ua/digest/Ukraina_vozvrashchaetsya_v_kamenniy_vek_Strane_ne_hvataet_metall.html
5. Кара-Мурза С.Г. Россия под ударом. Угрозы русской цивилизации / Сергей Кара-Мурза. – М.: Яуза-пресс, 2010. – 384 с.
6. Крейчи О. Parlamentni Listy: Україну очікує новий переворот / Оскар Крейчи // Неделя. UA. – [електронний ресурс]. – режим доступу: http://nedelya-ua.com/media/parlamentni-listy-ukrainu-ozhidaet-novu-perevorot?utm_medium=referral&utm_source=lentainform&utm_campaign=nedelya-ua.com&utm_term=118144&utm_content=3173416
7. Панченко Ю. Сила оттока: Украина стала одним из лидеров по выводу капитала / Юрий Панченко // Коммерсант Украина. – 24 июля 2012 года. – [електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.kommersant.ru/doc/1986838>
8. Скворець В.О. Життєустрій народу як соціальний феномен. Монографія. – Запоріжжя: КСК-Альянс, 2012. – 376 с.
9. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави: національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця [та ін.]. – К. : НВЦ НБУВ, 2009. – 687 с.
10. Юхимчук А. Скільки коштує «опіум» для народу?! Або ціна свободи! / Анатолій Юхимчук // Голос України, 9 жовтня 2014 р. – № 194 (5944). – С. 6-7.

SUMMARY

The article aims to reveal the state of a modern Ukrainian society as a determinant of optimizing the control over processes which occur within it, in other words as the main reform-making prerequisite.

The author demonstrated the concept of people's living arrangement as a model basis of country's social organism in his previous works. Latest events of the year, connected with a turning point in Ukraine's life prove that people's living arrangement methodology has not only yielded to none rivaling methodological means but is becoming even more urgent due to the view on reconstruction mechanisms of the country's social organism. People living arrangement is a social phenomenon reflecting the historically conditioned structure of interconnection between a human, nature and society. It ensures the integration of the subjects of social life in a certain sociohistorical entity and its reproduction as a cohesive whole. This integrity is based on reproductive processes which include the reproduction of man, economic system, social structure, political system, technosphere, sociocultural sphere and the social subjects' way of life.

The analysis of changes in Ukrainian people's living arrangement shows that during the period of 1991 – 2013 Ukrainian society suffered from the degradation of all basic processes reproducing the social organism of the country, while the government and community failed to respond properly. Consequences of these processes allowed the UNO Committee for Demographic Policy define Ukrainian people as a “dying nation” in its report (2001).

The research reveals main factors which altered living arrangement of Ukrainians during independent years even before Euromaidan. They are: 1) Neoliberal market-type reforms, which were antinational and antisocial and disregarded needs and interests of Ukrainian people. 2) Change of social management model, transition from the state administration based on planning all the processes of socio-economic development to the one centered around the liberal state model when the government don't interfere in the economy whereas manipulating public opinion is the main means of managing approach instead of scientific basis. 3) The dominance of external influence on the public management over interior one. 4) The supremacy of corporatocratic interests over national welfare of the Ukrainian people, tycoons withdraw capital to offshore zones while it is necessary for modernization of Ukrainian society. 5) The

disruption of traditional social links connecting social classes, social groups, multinational and multireligious strata of society into the country's single social organism.

The article attempts to judge the nature and peculiarities of the change taking place in Ukraine after Euromaidan, specify new phenomena and processes in social life of Ukraine and their effect on living arrangement of people. The fact is, Euromaidan has not diminished tycoons' power in Ukraine, and current authorities consider improving social management model towards strengthening the state's economic influence as a least-evil solution but not a strategic goal. Resources of Ukraine continue outflowing to offshore zones due to tycoons; the Euromaidan-formed government relies chiefly on foreign counsellors in establishing the political line. Under such circumstances the life of most of the citizens becomes worse; the neglect of living arrangement traditions not only fails to consolidate society but contributes to disintegration in Ukraine. The experience of native social scientists is not taken into consideration, though the use of national scientific resources could create social and humanitarian technologies adapted to national peculiarities as an important prerequisite for Ukrainian society to find a way out of crisis.

To improve the situation in Ukraine is possible only by means of refining living arrangement of people, this approach should be used as a universal social technology to keep and develop social organism of Ukraine.

В.І. ДОДОНОВА

КОМУНІКАТИВНА РАЦІОНАЛЬНІСТЬ ЯК ДИСКУРСИВНА СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНОЇ РАЦІОНАЛЬНОСТІ ПОСТНЕКЛАСИЧНОГО ТИПУ

В статті досліджується роль та значення комунікативної раціональності в структурі соціальної раціональності. Демонструється дискурсивна природа соціальної раціональності постнекласичного типу. З позицій практичної філософії аналізується теорія комунікативної дії, «життєвого світу» Ю. Габермаса, теорія етичної раціональності К.-О.Апеля.

Розмаїття типологізації раціональностей свідчить про надзвичайну широту феноменології розуму, яка не може бути зведена виключно до гносеологічного аспекту. Словосполучення „соціальна раціональність” фіксує не тільки і не стільки соціальну детермінацію раціонального мислення, але характеризує людську поведінку та інтерсуб’єктивні стосунки. Всупереч О.Леонтьєвій, яка у своїх працях неодноразово підкреслювала, що раціональність – це „сфера мислення і тільки мислення”, необхідно погодитись, що поряд із мисленням, думками, ідеями раціональними можуть бути також відносини між членами суспільства, його інститутами та соціальний порядок в цілому.

Окрім діяльнісного аспекту соціальної раціональності постнекласичного типу, існує дискурсивний аспект її функціонування, вона розгортається у вигляді дискурсу, який інтегрує в собі наукові і позанаукові, філософські і політичні, релігійні і етичні погляди. Враховуючи, що дискурс є об’єктивно існуючою, вербально-знаковою побудовою, яка супроводжує процес соціально-значущої взаємодії людей, він завжди „закарбовує в собі взаємодію, діалог”. Якщо дискурс – це „погляд багатьох у один бік”, то дискурс-позиція – це конкретна точка у просторі (фізичному або соціокультурному), з якої кидає свій погляд один з цих багатьох. Аналіз дискурсу передбачає відтворення більш менш цілісного спектра дискурс-позицій, які можна уявити собі у вигляді „віяла”, де найрізноманітніші думки зосереджуються на єдиній точці – на предметі самого дискурсу. Однією із дискурс-позицій змісту соціальної раціональності є комунікативна раціональність.

Отже, *метою* даної статті є спроба визначити місце комунікативної раціональності в структурі соціальної раціональності постнекласичного типу.

У постсучасному дискурсі раціональності особливе місце належить думці, згідно якій соціальна раціональність ототожнюється з раціональністю комунікативною. Ця позиція репрезентована іменами Ю.Габермаса, К.-О.Апеля, В.Кульмана, Д.Бюлера, В.Гьосле, П.Ульріха та інш. Своїми коренями вона сягає в антропологічний матеріалізм Людвіга Фейєрбаха, „розуміючу соціологію” Макса Вебера, феноменологію Едмунда Гуссерля, екзистенціалізм Мартіна Гайдеггера, прагматизм Чарльза Пірса, філософію мови Людвіга Вітгенштейна, герменевтику Ханса-Георга Гадамера.

Одним із найвпливовіших філософів сьогодення по праву вважається Юрген Габермас, який започаткував комунікативний напрям у філософії, що став теоретичним, методологічним підґрунтям для аналізу сучасних соціальних, політичних, економічних процесів. Як зазначає Л.А.Ситніченко, Габермас у класичній формі „окреслив зміну самих підвалин сучасної філософії в її зорієнтованості на інтерсуб’єктивні, мовно-комунікативні структури людського буття, і став одним із найпопулярніших прихильників та авторів цієї переорієнтації” [1, с.29].